

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XXIII. Quæ est septima de dilectione inimicorum, probat meliùs famæ consuli ignoscendo quàm se vindicando.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

FERIA SEXTA CINERUM

CONCIO SEPTIMA

DE DILECTIONE INIMICORUM.

Quòd melius famæ consulatur ignoscendo , quàm
se vindicando.

Diligite inimicos vestros. Matth. 5.

CUM multa hæcenus circa injuriarum ultionem , contra communem legem mundi ostenderit: 1. quidem, facilius esse parcere, quàm ulcisci. 2. plus peccare qui refert, quàm qui infert, injuriam. 3. quòd ea sit omnium optima ratio sese ulciscendi. 4. quòd injuriarum condonatio non sit actus ignavia, sed fortitudinis: ultimum mihi hodie superest ostendendum, injuriarum condonatione, plus famæ & honori satisfaceri, quàm vindictâ & ultione: quidquid innumeris mortalibus contrarium videatur, qui passim existimant indecorum esse, & gradu nobilitatis indignum, vel injuriam acceptam condonare, nisi is qui fecit, planè satisfecerit; vel injuriæ irrogatæ vindictam, per publicam potestatem quærere: sed tum demùm qui offensus est,

integrum suum honorem servare, si sibi ipsi factus judex, privatâ autoritate se ulciscatur: quæ mala persuasio, quia altissimas in hominû animis radices egit, ut illi nos opponamus, non nostris tantùm viribus, sed cœlestibus etiam depugnandum est: & ut illas habeamus, opem à Deo accersamus, Beatæ Virginis precibus, & intercessione. *Ave Maria.*

AD arcem difficultatis pervenimus circa id quod attinet ad injuriarum aut condonationem, aut vindicationem, cum jam res illa spectet id quod in rebus humanis putatur esse maximum, honorem scilicet, secundum illud Sapientis Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quàm divitiæ multæ*: cuius qui sunt capacissimi, & qui in vitâ illum propriè spectant, summum ferè in eo collocant, ut injuria impunè non

Mm 2

infe-

Inferatur, præsertim si habeat aliquid dedecoris, ut est contumelia; idque ex communi hominum etiam sapientum existimatione, & ex eorum iudicio, qui veri honoris, & veri dedecoris sunt arbitri; unde apud multos duellorum justificatio, atque defensio: idque fuit quod potissimum ab adversario nobis objectum est: adversum quos omnes hoc unum contendo, eum qui parcat, plus famæ & honori suo satisfacere, quam qui ulciscitur.

Probatur 1. quia absolute loquendo nullus honor est in se vindicando, & nullum dedecus in parcendo. Prima pars probatur; quia cum honor sit bona de altero existimatio, certum est nullam esse bonam de altero existimationem quod se vindicet. Ratio est; quia nulla potest esse bona existimatio, si non sit de re bona, & honesta, qualis non est vindicta: etenim illa actio non potest esse bona, & honesta quæ injusta est. Vide autem multiplicem vindictæ injustitiam. 1. Quod sit contra leges divinas, & humanas: nihil enim frequentius est in Scripturâ, quam prohibitio vindictæ: Matth. 5. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calumniantibus vos.* Roman. 12. *Mibi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus.* Item: *non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum iræ.* Item: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi.* Item: *Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Levitici-19. *Non quæras ultionem, nec memoreris injuriæ civium tuorum:* & alibi passim præcipitur patientia injuriæ, & prohibetur vindicta: leges autem humanæ ad passim prohibent, & puniunt; unde

adversus duella, tot Edicta Regum, & severæ iudicium, & Tribunalium punitiones: & certè meritò, alioqui omnia complerentur, si unicuique liceret per seipsum ius suum repetere: nec sufficit dicere: multa prohiberi legibus propter abusum multorum, qualis est vindicta per seipsum, quæ alioqui speculative licita est, licet practicè in aliquibus sit illicita propter abusum, quo sublato, omnino licita est etiam practicè; nam veritas de æquitate alicuius actionis est practica: itaque illa actio ex natura rei, potest ad praxim licitè redigi; etiam si ex eius praxi, multa & graviora per accidens sequantur incommoda. Non inquam hoc sufficit dicere; quia eiusmodi incommoda per accidens tantum consequentia ex frequenti exercitio, alicuius actionis, quæ alioqui ex naturâ rei videtur licita, sunt causa iustissima, ob quam Respublica eiusmodi actiones gravissimè prohibere possit? Quæ autem leges eiusmodi actiones periculosas prohibent, in universum obligant, etiam quando periculum abesse iudicatur: alioqui periculum quod efficaciter vitare conantur, non evitarent; unoquoque sibi indulgente persuasionem absentia periculi; cum tamen pauci sint, qui pericula omnia prævidere semper, & præcavere queant; quæ de causâ legum adminiculo opus est, quæ communes scientiæ & prudentiæ defectus suppleant. Eæ autem extare, & obligare censendæ sunt, ubicunque puniri solent eæ actiones periculosæ: cum itaque in omni bene ordinatâ Republicâ, eiusmodi actiones puniantur, eæ saltem iure positivo prohi-

prohibitæ esse censendæ sunt, ita ut nullo casu ad praxim redigi possunt: & proinde cum illud quod contra leges fit, sit illicitum; sequitur ultionem per seipsam esse illicitam, & consequenter non esse bonam, & ita non pertinere ad bonam æstimationem, & consequenter neque ad honorem cum, ut diximus, honor sit bona de alio æstimatio, & ut bona sit, debeat esse de re bonâ, & honestâ.

2. In eo est injustitia, quod qui se vindicat, usurpat auctoritatem publicam, quæ ad Magistratum pertinet; nam si non licet alienas fores infringere, ut tua repetas quæ ablata fuerunt, eodem modo non licet illatam tibi injuriam privatam vindictam ulcisci, alioqui multa injustè fierent, & omnia cædibus complerentur. Neque in contrarium facit, dictum illud commune, Vim vi repellere licet; itaque licet etiam injuriam injuriâ repellere; undi licet se ulcisci.

Nota enim 1. quando dicitur, Vim vi repellere licet, non ita esse accipiendum, ut licitum sit ei qui nos læsit, aut nobis intulit injuriam parè vim inferre post acceptam injuriâ; hoc enim esset exercere actum justitiæ vindicativæ, qui non est privatæ, sed publicæ potestatis: sed sic accipiendum est, ut ante acceptam injuriam, licitum sit exercere actionem aliquam alteri violentam, quâ impediatur ne nobis faciat injuriam: unde jus illud vim vi repellendi non respicit injuriam factam, sed faciendam, ut impediatur ne fiat.

Nota 2. ius illud impediendi injuriâ faciendam, non respicere quamcunque actionem injuriæ impeditivam, sed

impeditivam illius per modum defensionis: neque enim quæritur, ut alium lædas, sed ut te tuearis; quod si aliter facere non potes, nisi alium lædas, lædere potes, id usurpando, ut mediâ tuæ defensionis.

Nota 3. ius se se defendendi tempore præsentis supponere aggressionem completam, vel certè inchoatam tempore præsentis.

Probat; quia defensio supponit aggressionem, igitur ius se defendendi tempore præsentis, supponit aggressionem tempore præsentis, si non completam, saltem inchoatam; unde ius vim vi repellendi dicit duplicem ordinem, scilicet ad aliquod factum, & ad aliquod faciendum, ita ut illud ius fundetur in aliquo iam facto, & ad aliquid post faciendum ordenetur, per oppositionem scilicet impedimenti quo prohibeatur, ne id quod alioqui fieret, executioni mandetur. Hinc sequitur quod non licet, eum qui percussit, & fugit, occidere: quia cum injuria iam facta sit, non est injuriæ repulsio; sed illatio, seu vindicta, quæ semper prohibita est. Item non licet malè tractare eum, qui de nobis detraxit in re alicuius momenti; quia cum injuria jam facta sit, non est amplius iusta sui defensio, sed ultio: & in universum non licet factam injuriam ulcisci. Manet itaque probatum quod dixi nullum esse honorem in se vindicando, cum verus honor sit bona de alio existimatio bona autem illa existimatio sit de re bonâ, & laudabili seu honestâ, qualis non est vindicta, quæ & prohibita est, & illicita.

Secunda pars, nempe, nullum esse dedecus in parcendo, Probat 1. ex communi hominum sensu, qui illud existimant esse supra humanam conditionem: etenim quilibet se potest ulcisci, cum ad id sufficiat solius naturæ impetus, uti patet in feris, & in pueris; itaque ad id non est opus, aut adhortatione, aut institutione, aut præmij pollicitatione; sed sola natura sufficit, sine additione virtutis, at parcere paucorum est, & ad id opus est totâ virtute, unde in ore omnium solet esse commune, id pati non possum, id ferre nequeo, hoc superat vires meas, illud est supra humanam virtutem: itaque se vindicare, infirmitatis est; sed parcere, potestatis & virtutis, cuiusque non communis; adeo ut ignavus quisque se ulciscatur, aut si de facto non potest, ulcisci se desideret, cum parcere sit animi exaggerati, & supra mortales erecti, qui nec iræ cedat, nec injuriæ. De Deo sic pronunciat Ecclesia, quod parcendo ostendat omnipotentiam suam: & Sapiens Sapientiæ II. *Miserevis omnium, quia omnia potes: cur non de homine id dici potest? cui præsertim magna de se ipso victoria referenda, magna de irâ & de sensu naturali, quem in animalibus, in pueris, & in amentibus videmus: igitur nullum est in parcendo dedecus.*

2. Probat; quia uti in alia concione ostendimus, ignoscere injuriam non modo non est ignaviæ, sed etiam actus est summæ fortitudinis, quæ potius in patiando consistit, quàm in agendo, uti ostendimus ex doctrinâ Philosophi.

At primò multi contrarium opinantur, qui injuriarum tolerantiam vocant ignaviam, & ultionem interpretantur fortitudinem: id ego novi, sed miror te hominum opinione commoveri, quam omnis sapiens contemnet: scio commūe id esse malum inter homines, ut se hominum opinione commoveri sinant; unde Antoninus Imperator lib. 4. num. 9. Omnia opinione constant: verum ita remedium subijcit, hoc autem est in tuâ potestate. Tolle igitur cum lubet opinionem, eruntque tibi, tanquam promontorium prætervecto, omnia serena, & sinus fluctibus vacans. Eodem pertinet quod ait Seneca epi. 13. Plura sunt quæ nos terrēt, quæ quæ nos præmāt, & sæpius opinione, quâ re laboramus: citò accedimus opinioni: nō coarguimus illa quæ nos in metū adducunt, nec excutimus, sed trepidamus, & vertimus terga; quemadmodum illi quos pulvis, motus fugâ pecorum, exiit castris, aut quos aliqua fabula, sine auctore sparsa conterruit. Nescio quomodo magis vana conturbant; vera enim modum suum habent, quidquid ex in certo venit, conjecturæ & licentiæ paventis animi traditur. Id certè in nostrâ materiâ contingit, nam in hoc vana est opinio, nullo nixa fundamento: itaque contemnenda est ut falsa omnino morum regula.

Secundò, movit te opinor vox opinionis, ut eam reciperes, sed ne noceat verbi invidia, rem premo strictius, & aliquid gravius oppono: multi, inquis, contra nos iudicant, & ignavum putant qui patitur injuriam, fortem qui

qui ulciscitur : itaque primum inglorium esse, & infamiam laborare: alium esse in honore: & hoc etiam novi. Sed primo, quoniam illi sunt qui ita iudicant, certe aut vulgus ignarum, aut homines iudicij corrupti, quales plerique in aulis reperiuntur, aut inter milites. Disce ex Gegerio Nazian. orat. 27. quanti facere debebas eiusmodi iudicia, non dissimilia illis qui vertigine correpti sunt, quibus omnia moveri videntur, & susque deque agitari: an non quibusdam hominibus mel amarum est, nempe morbo laborantibus, maleque affectis; an propterea ita se res habent? fac prius fidem, sanos esse qui ita sentiunt, ac tum demum illis assentiamur; sed vide quam passim male iudicent, ut non admodum eorum iudicio stemus. Non igitur hoc nobis opponas, plerisque ita videtur; quid enim mea interest, ait Nazian. loco cit. qui rei veritatem solum curo? hoc enim vel me condemnaverit, vel absolverit; hoc miserum, vel beatum reddiderit: sed quid alijs videatur, nihil ad nos quemadmodum alienum somnium. Secundo: sint aliqui qui sic iudicant, sed illorum perverso iudicio, ipsius Dei iudicium, & sapientium iudicium oppono. Jam vide cuius iudicium cordatis hominibus pleris faciendum, magisque curandum sit, etiam si omnes homines in unum coacti essent. Audi quemadmodum ratiocinetur Nazian. orat. 27. citata: Si tu duos homines, quorum alter esset acutior & sagacior: alter autem imperitior & hebetior esset, de eodem negotio in consiliu adhibeas, haud rectam mente praeditus videris, si relicto prudentis con-

silio, iudicium imperiti sequeris: neque enim Roboam laudem ex eo consecutus est, quod pro nihilo habitam Seniorum sententiam, Iuvenum consiliis paruit: quanto magis id observandum, si Deus, & homines inter se expenduntur, ne iudicia hominum potiora ducas quam Dei? Certe iudicium Dei tibi pleris esse debet, quam omnium simul hominum. Ne igitur valde commovearis paucorum iudicio, qui certe non sapiunt; neque enim sapere dicendi sunt, qui aliter sentiunt, quam Sapientia divina, & qui ab ea coarguuntur. Audi quid in causa longè inferiori scripserit Seneca in fragmentis de remedio fortuitorum: Male loquuntur de te homines, sed mali: moveret si de me Cato, si Laelius Sapiens, si alter Cato, si duo Scipiones ista loquerentur. Nunc malis displicere, laudari est: non potest ullam auctoritatem habere sententia, ubi qui damnandus est, damnat. Male de te loquuntur; moveret si iudicio hoc facerent; nunc morbo faciunt: non de me loquuntur, sed de se. Male de te loquuntur; bene nesciunt loqui: faciunt quod non mereor, sed quod solent: quibusdam enim canibus sic imatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent. Quanto magis id tibi dicendum est, cum accedit Dei suffragium, quo perversa hominum ingenia corrigenda sunt?

Tertio: Verum quidquid sit, aut bene vel male opinentur homines, immo, bene vel male sentiant ac iudicent, certe is est communis hominum sensus, & illud est quod inter homines vocamus, aut honorem, aut dedecus.

Ita

Ita ne verò de rebus omnibus iudicas, & hoc putas esse veritatem? Vide quãtas absurditates contineat hæc regula. 1. Ut quæ falsa sunt, ea pro veris habeantur quantumlibet falsa sint, quasi opinio res ipsas emendet. Igitur falsa numina, veri Dij facti sunt, quia à pluribus credita sunt; igitur quia apud Ægyptios, Crocodili, Feles, Cœpe, & alia pro Diis culta sunt, vera facta sunt numina, & error, quia communis fuit, desijt esse error, & in scientiam, & certitudinem est commutatus. Quid necesse fuit ut lex Evangelica, & Apostolorum prædicatio, nos à tam multis erroribus vindicaret, si eiusmodi errores in veritates transferunt? Quid necesse fuit Apostolos in veritatis confirmationem suum sanguinem fundere, & tot terras sanguine suo tepescere, cum non jam errores, sed ipsas veritates impugnant; Igitur nationes idololatræ non já impiæ erant, & divinitatis impugnatrices, sed ipsi Apostoli impij fuerunt, qui credita ab omnib⁹ numina impugnarunt? Igitur & ipse Christus sceleratus fuit & impostor, quia sic à Judæis creditus est: & merito ad mortem damnatus est, quia à pluribus damnatus, & habitus pro reo: nam ut ait Lucas cap. 18. *Exclamavit simul universa turba, dicent. Tolle hunc, & dimitte nobis Barabam, qui erat propter seditionem quandam factam in civitate, & homicidium missus in carcerem: 2.* Ut injusta habeantur pro justis, & ita apud quosdam populos, licuit filijs senes parentes interimere, & eorum carnibus vesci, quod existimarent honorabilius esse sic finire, quam à vermibus comedi in sepulchris, & naturali

sine decedere. Eodem modo licuit parentibus filios recenter natos volucribus & feris exponere, aut si debiles essent, aut mutilati, aut si tanto numero essent liberi, ut commodè nutrirî non possent: Ita licuit apud Persas matribus concumbere: Athenis cum sororibus inire matrimonia, quoniam sic fieri posse existimabant, & alia sexcenta eiusmodi, quæ non modò, minora mala non sunt, aut etiam bona, quia communia sunt, ut etiam majora sint mala, quia communissima sunt: hæc est enim natura bonorum, & malorum, ut eò majora sint, quò sunt extensiora; quia ad plures se diffundunt. Eiusmodi est ista opinio communis de ultione, quasi non modò licita sit, sed etiam honesta, contra Christi doctrinam, & Evangelij effata: nam si res foret honesta, non modò Christus eam non prohiberet, sed & commendaret, & juberet, quod contra factum videmus. Et in universum loquendo, ita videmus contingere, ut quæ communissima sunt, ea minùs vera sint & probata: unde Apostolus vocat prudentiam carnis, mortem, & sapientiam huius Mundi dixit esse inimicam Deo. Ne igitur dicas cõmunem hominum sensum, verum esse honorem, & contrariam hominum opinionem, verum esse dedecus, cum nec verus honor esse possit, neque verum dedecus, nisi sensus sit verus, & opinio vera; illa autem vera non sit, si non fuerit conformis iudicio Dei, quod est prima veritas. Etenim cum iudicia humana per se non sint infallibilia: (alioqui in illis nunquam esset error, quod dici

fidei non potest, quoniam contradictoria simul vera esse possent, cum videamus quæ apud alios probantur, apud alios improbari; nam apud Iaponios nemo inter Nobiles, vindictam injuriæ interpretatur actum fortitudinis, sed si alicui Rex imperarit ut seipsum interimat, ignaviæ adscribetur, si aliquis id facere detraxerit, cum apud nos contraria judicentur:) hinc sequitur certitudinem judiciorum nostrorum aliunde petendam esse, Igitur à primâ judicandi regulâ quæ est prima veritas, quæ in rebus plurimis nobis nota non est, nisi per revelationem, quæ in Evāgelio nobis facta est; in quo legimus laudatam injuriam perpeffionem, & Christi doctrinâ, & eius exemplo; & contra, ultionem semper damnatam, & prohibitam: unde justa est damnatio contrarij sensus: Itaque non jam dedecus est in se non vindicando, non jam verus honor in ultione: sed è contrario verus honor est in patientia injuriæ, & summum dedecus in ultione: Ac licet stulta Mundi sapientia id irrideat, & ignavum vocet, quid id faciat, in gloriam ac sine corde ac sensu, illud tamen usurpare mihi licet in hoc negotio, quod dixit Seneca epist. 17. Mihi contingat iste derisus: æquo animo audienda sunt imperitorum convitia, & ad honesta vadenti contemnendus est iste contemptus: & quanto magis id nobis Christianis usurpandum est, post Christi doctrinam, & exempla tam illustria? sed nimirum uti dicitur Ioan. 12. passim homines, *dilexerunt gloriam, hominum magis, quam gloriam Dei.*

Quarto: Sed si ita est, nobis à cōmuni hominum cœtu exeundum est, cum cōtra communem hominum sensum vivendum sit: etenim aut nobis vivendum est uti alij solent, aut ab illis discedendum.

At primo: Quid moraris hujus communis sensus injustitiam, cum ei repugnent omnes Scripturæ, & Christi doctrina? Ne finas itaque te vinci, & abstrahi communi errore, sed potius persuaderi te finas à Christi doctrina: Nonne in omnibus rebus fidei ita te geris, ut non movearis vel sensu, vel consuetudine, vel judicio humano, vel rationibus apparentibus, sed omnia dones authoritati divinæ, credendo etiam incredibilia? cur non idem facis in ijs quæ ad mores pertinent? Nam hæc non minùs ad fidem pertinent, quàm quæ proponuntur solum credenda intellectu: sed illis alijs præter fidem debetur actio, & praxis vitæque conformitas.

Secundo: Vnde fit ut in rebus plurimis ad vitam pertinentibus, non admodum curemus hominum judicia, & sensus, in illis autem quæ ad mores, & virtutem pertinent, ea tantum timeamus; nisi quia virtutem erubescimus, & malis nostris affectionibus patrocinium quærimus? Memineris dictum fuisse à Christo Matth. 11. *Et beatus qui non fuerit scandalizatus in me.* Certe nemo Christianus debet Christi Evangelium erubescere; illud autem continet omnem Christi doctrinam, cujus hæc pars est, Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos:* Et Lucæ 6.

Et qui te percutit in maxillam, præbe & alteram: Scilicet ut potius paratus sis secundam injuriam ferre, quam primam ulcisci:

Tertio: Quis nesciat in omnibus ferè rebus diversa esse hominum judicia, itaque in rebus omnibus, nos semper habituros, & adversarios, & faventes; & sic hoc unum sibi supe esse, ut rectè elegat quibus magis consentire velit? Quod si aliquibus hærendum est, cur non illis qui sapiunt, non autem illis qui non sapiunt? secundum illud ad Roman. 12. *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* At Sapientes judicarunt, virtutis esse ignoscere, atque fortitudinis opus; è contrario autem infirmitatis se vindicare, quidquid contrarium vulgus insanat, cuius iudicium nemo prudens sequatur.

Quarto: Si aliter cum virtute vivere nemo potest quin recedat à communi hominum cœtu; in primis quid moraris, mi Auditor, quin mundum deferis, & longè ab hominum perverforum consuetudine te abstrahis? quin antra petis, ac deserta loca, & te in solitudinem abdis? Vide quo pacto Loth Angeli compulerunt ut à Sodomis exiret: Tibi dictum puta, quod olim cœtibus inelamatum fuit Arsenio, Fuge Arseni, fuge sæculum, tibi prospice, curre in solitudinem: Ecce quod ait sanctus Joannes 1. epist. cap. 3. *Mundus totus in maligno positus est: Quà multi in sæculi fugâ salutem suam repererunt?* Usque hodie Parthus tutus ab hoste fugâ est. Neque putes semper indecorum esse fugere: Christus ipse

solus fugit in montem, cum intellexit se à populis rapiendum, ut Rex fieret: & suis Discipulis fugam consuluit, Matth. 10. *Cum persequentur vos in civitate istâ, fugite in aliam:* Et certè, si ubi pestis grassatur, saluberrimum consilium est in fugâ, cur non idem tibi faciendum est, ut pessimas Mundi leges, & effata pestifera evites, ne te inficiant, & perimant.

Quod si sæculum ipso facto deferre non est animus, id saltem facito moribus, sensu, & doctrinâ: Imitare Apostolos quos ait Christus Joan. 17. remansisse quidem in hoc mundo, sed non fuisse de mundo: *De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo: Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo:* Esto sicut Loth habitans in Sodomis de quo scribit sanctus Petrus 2. Epistolâ cap. 2. *aspectu, & auditu justus erat, habitans apud eos qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant:* Noli itaque vivere, aut sentire cum mundanis hominibus, sed tuam vitam dirige, secundum Evangelicas leges, & secundum Christi exempla.

Neque hoc satis, ut non sis de mundo, sed quia es in mundo & inter mundanos degis, non tantum alijs moribus vivas, sed etiam contrariis, certando cum mundo: & mundi principiis te opponendo, & factis, & doctrinâ: uti perpetua pugna fuit inter Jacob & Esau, & uti semper pugnavit Israël contra vicinas Nationes, donec eas penitus deleteret: & ut dictum est Exodi 17. *Quia manus solij Domini, & bellum Domini erit contra Amalec à generatione*

ratione, in generationem. Quando veniet tempus, ut de adversariis victoriam reportes? *Confidite ego vici mundum,* non armis, sed patientiâ; non debellando, sed parcendo; non perdendo, sed miserando; non ultione, sed indulgentiâ, & condonatione; secundum illud Joannis 12. *Et ego si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum: hoc autem dicebat, significans, quâ morte est moriturus.* Sed quamvis ratio omnis deesset, credis ne te satis excusatum coram Deo, quo minus obedias præcepto quod statuit tibi, non ulciscendi injuriam quam accepisti, & contumeliâ quæ tibi facta est. Potuit tibi mandata indicere, & iis annexere vitæ iacturam; quidni etiam honoris tui? Nonne eius Dominus est, æquè ac vitæ tuæ? Agitur, inquis, de honore tuo. Velim id quidem, quandoquidem ita vis, tamen non verum istud est; at agitur etiam de suo; ut ipsi obediatur. Tuusne tanti est, quanti est suus? oportet ne tuum à te servari, suum perdi ab ipso? Est ne illum deperdere, pro causâ tam bonâ eum amittere? credisne posse te eum tueri contra ipsius voluntatem? nonne potest efficere mille viis ut eum perdas? 2. Reg. cap. 1. *Quicumq; glorificaverit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles;* Atqui, etsi miseris, an non restituere

illum tibi potest? Vitam potest reddere, redditque cum usurâ & lucro iis, qui pro ipso eam amisere: cur non potest restituere honorem iis, qui pro ipso illum neglexerint? Attende quam gloriâ eos honoravit, qui pro ipsius amore, honorem mundi aspernati sunt. Quo in statu posuit eos qui se abdididerunt ipsius causâ, utque ei magis placerent. Verum si vitæ præsentis dedecus, usque adeò te afficit ac movet, quonam modo poteris sustinere alterius vitæ dedecus, quod æternum est. Iidem homines quorum existimatio tibi nunc tam pretiosa est, opinionem mutabunt, atque ij, qui te laudaverint, te vituperaturi sunt: qui de te benè senserint, te contemnent: primum fuerit in tempore, alterum in æternitate futurum est. At quod pluris interrit, est honor aut dedecus, approbatio vel reprobatio, existimatio aut contemptus, quæ quidem expectare debès à Deo, cuius in solo iudicio stabitur, cuius sola cognitio erit communis, cuius sola existimatio erit æterna, tuæque infelicitas vel beatitudo extrema & summa, tuæque ultima, & consummata miseria in inferis, aut felicitas in cælo, quò nos perducatur Pater, Filius & Spiritus sanctus.
Amen.